

на другому місці нащадки бугая Тайника 1821 (1030 г), на третьому Осокора 0109 (1028 г) і нащадки Голуба 8230 на останньому. Але не зважаючи на деяку різницю за живою масою і приростами, сини всіх оцінюваних бугаїв за цими показниками відповідали вимогам цільового стандарту.

Бугаї всіх генотипів у всі вікові періоди відзначалися добре розвиненими формами, мали широкий та глибокий тулуб, що відповідає типу м'ясних тварин.

В роботі з українською м'ясною породою слід звертати особливу увагу на підвищення ефективності росту молодняка, тобто мати тварин з інтенсивністю росту не менше 1300 г, однак невирішений комплекс організаційних і матеріально-технічних питань не дозволяє виявити даний потенціал.

Встановлено, що нащадки всіх оцінюваних бугаїв добре використовували протеїн корму, а також мали досить високий коефіцієнт конверсії кормового протеїну в харчовий білок (8,1-9,1).

В результаті оцінки бугаїв-плідників за якістю нащадків і їх синів за власною продуктивністю встановлено, що бугаї Сатурн 2254 та Тайник 1821 (А-103,4 і 102,7; Б- 107,3-106,2) виявилися поліпшувачами, а Осокор 0109 (А-101,8; Б- 102,1) нейтральним.

Отже, в селекційно-племінній роботі з удосконалення української м'ясної породи великої рогатої худоби з метою підвищення енергії росту, збільшення виробництва яловичини та поліпшення її якості потрібно поряд із застосуванням ліній, які затверджені в української м'ясній породі, широко використовувати бугаїв спорідненої групи Сатурна 2254.

УДК 636.32/38.082. 11

В.М.ЮВЕНКО

МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНІ МАРКЕРИ У ПОПУЛЯЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ОВЕЦЬ

Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова» УААН –
Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

З використанням поліморфізму факторів груп крові, білків та ферментів крові на поголів'ї більше як 30 тис. голів овець досліджено генофонд та генетичну структуру асканійської тонкорунної, цигайської, каракульської порід, асканійських типів кросбредних і багатоплідних каракульських овець. Визначено рівень генетичної мінливості та специфічні особливості порід і типів овець за ступенем поліморфізму імунно-біохімічних систем. Вивчено динаміку поліморфізму антигенних факторів 6 систем груп крові та 4 білкових локусів під впливом селекційно-племінної роботи, ступінь міжпородної та внутріпородної диференціації. Показано, що в середовищі однієї породи має місце генетична диференціація між різними типами і консолідація в межах окремого типу; внутрі- та міжпородна мінливість генетичної структури популяцій добре узгоджується з даними про їх походження та напрямок продуктивності. Встановлено, що залежно від характеру вовнового покриву генетичні взаємовідносини між дослідженими популяціями овець у напрямку

від тонкорунних до грубововнових послідовно змінюються. Показник генетичної відстані між тонкорунними та напівтонкорунними популяціями складає 0,093; між напівтонкорунними та грубововновими – 0,135; між тонкорунними та грубововновими – 0,474.

Відображено широкий розмах мінливості популяцій у зв'язку з просторовою диференціацією. Показано, що в процесі мікроеволюції популяції овець однієї породи розпадаються на ряд генетичних груп, що свідчить про їх дивергенцію за молекулярно-генетичними маркерами. Генетична диференціація популяцій овець під впливом штучного відбору зіставлена з подіями еволюційного рангу – генетичною диференціацією споріднених видів, яка контролюється факторами природного відбору.

Встановлено неоднозначність генетичних процесів, які відбуваються у популяціях овець при різних методах їх розведення та різного господарчого призначення. При чистопородному розведенні переважає імовірний розподіл генетичної інформації, при схрещуванні спостерігається переважне успадкування генетичних особливостей за розподілом молекулярно-генетичних маркерів батьківської породи. У племінних стадах овець основним фактором динаміки генетичної інформації є штучний вибір, у товарних – генетико-автоматичні процеси. На основі одержаних результатів обґрунтовано високий рівень генетичної консолідації цигайської породи овець та асканійського типу багатоплідного каракулю і динамічність структури стад асканійської тонкорунної породи та кросбредних типів асканійської селекції.

Встановлено також, що ефективною формою визначення генетичних та генеалогічних міжлінійних взаємовідносин є кластерний аналіз. При цьому показано, що за умов систематичного контролю походження 19 заводських ліній, з допомогою котрих удосконалюються досліджені породи і типи овець, міжлінійні генетичні взаємини відповідають генеалогічним. На цій основі розроблено методичний прийом визначення оптимальних варіантів міжлінійних комбінацій для отримання високого ефекту гетерозису. Експериментально показано, що кросування ліній з високим рівнем генетичних відмінностей підвищує плодючість вівцематок порівняно із середнім показником по стаду на 16,5-21,0 % ($P < 0,001$). Запропонований метод є ефективним інструментом підвищення продуктивності тварин першого покоління міжлінійних кросів та унікальною моделлю для досліджень генетичних основ гетерозисних ефектів у овець.

УДК 636.12.082.352:575.2

В.О.КАДИШ, Й.З.СПРАЦЬКИЙ

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОСТУ І РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ВІДТВОРНОЇ ЗДАТНОСТІ У БУГАЇВ АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРОДИ

Інститут розведення і генетики тварин УААН

Дослідження показали, що спостерігається певна залежність живої маси бугаїв абердин-ангуської породи від віку тварин. Так, до 3-місячного віку жива маса бугайців збільшується в 4,24 раза; 6-місячного – 7,24; 9-місячного